

LAUSUNTO

Forssan Jätelautakunta
jatelautakunta@forssa.fi
Forssan Kaupunki, jätelautakunta
PL 62,30101 Forssa

Ympäristöhuolto Askosen lausunto Forssan kaupungin jätelautakunnan sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetuksen järjestämisestä.

Asian taustaa

Voimassa olevan jätelain (646/2011) 149 §:n mukaan kunnan, jossa on jätelain (646/2011) voimaantullessa sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetus järjestetty vuoden 1993 jätelain mukaisesti sopimusperusteisena jätteenkuljetuksena, on tullut tarkastella jätteenkuljetuksen järjestämistä jätelain 37 §:n 1 momentissa säädettyjen edellytysten perusteella ja tehdä jätteenkuljetusta koskeva jätelain (646/2011) vaatimusten mukainen päätös vuoden kuluessa jätelain voimaantulosta.

Loimi-Hämeen alueella on vuoden 2012 jätelain voimaantulon jälkeen tehty 16.6.2015 ja 29.9.2015 jätelain 149 §:n mukainen kuljetusjärjestelmäpäätös, jossa on päätetty koko alueella sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetuksen järjestämisestä kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena.

Korkeimman hallinto-oikeuden antamassa ratkaisussa (KHO:2018:34) KHO pysytti voimassa Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen (16/0587/2) ja palautti asian uudelleen käsiteltäväksi. Päätöksen mukaan kuljetusjärjestelmäpäätökset eivät perustuneet hallintolain 31 §:n 1 momentissa tarkoitettuun riittävään selvitykseen. Päätöksessä todettiin, että jotta jätelaissa säädettyjen oikeudellisten vähimmäisedellytysten täyttymistä voidaan arvioida, päätöksen kohteena olevia alueita tulee kuvata riittävän yksityiskohtaisesti ja niin, että kysymyksessä oleviin jätelajeihin liittyvät erityispiirteet huomioidaan.

Käsittely, valmistelu ja lausunnot 13.5.2019 ja 5.5.2023

Kolmannen päätöksen jatkovalmistelua varten jätelautakunta on tilannut 13.5.2019 sekä 5.5.2023 Ramboll Finland Oy:ltä (myöhemmin Ramboll) nykyisen järjestelmän toimivuutta sekä jätelain 35 § ja 37 § mukaisten edellytysten täyttymistä koskevat selvitykset. Selvityksen taustatietoina on käytetty jätelain uudistuksessa lakiin lisättyjä (bio- ja pakkausjätteiden) erilliskeräysvelvoitteita sekä Forssan kaupungin jätelautakunnan 16.6.2015 (§ 15) antamaa kuljetusjärjestelmäpäätöstä koskevaa korkeimman hallinto-oikeuden päätöstä (dnro. 476/1/17). Selvityksien lisäksi jätelautakunta on pyytänyt asianmukaiset kuljetusjärjestelmää koskevat lausunnot mm. alueen kunnilta, ELY-keskuksilta, kuntien ympäristönsuojeluviranomaisilta, Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:ltä, alueella toimivilta jätteenkuljetusyrityksiltä, Suomen Kuntaliitto ry:ltä sekä asianosaisten tahojen etujärjestöiltä. Annetuissa lausunnoissa kaikki alueen kunnat ovat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta puoltaneet kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen jatkamista. Päätöksessään korkein hallinto-oikeus ei ole kieltänyt valitsemasta alueelle kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaisesti päätökseen täytyy olla vain liitettynä hallintolain edellyttämä riittävä selvitys nykyisen järjestelmän jatkamisen puolesta.

Rambollin 5.5.2023 laatiman lausunnossa todettiin, että vaikka jätteenkuljetuspalvelut eivät kattaisi koko toimialuetta, ei yrittäjien tiedossa ole alueita, joissa ei palveluja ei olisi tarjolla. Tästä voidaan päätellä, että tieto palvelun ulkopuolelle jäävästä alueesta voidaan katsoa neuvonnan puutteeksi tai viranomaistoiminnan virheeksi, sillä yksityisillä jätteenkuljetusyrityksillä ei ole viranomaisille annettua

toimivaltaa määrätä kiinteistön haltija täyttämään velvollisuutensa jätteenkuljetussopimuksen solmimiseksi.

Käsittely, valmistelu ja lausunnot 8.11.2023

Kuljetusjärjestelmäpäätöksen valmistelua jatkettiin 8.11.2023 48 §, jolloin päätettiin selvittää vielä tarkemmin alueen sekajätteen kuljetuskustannuksia, hintatasoa sekä asukastyytyväisyyttä. Lisäksi haluttiin selvittää, onko asukkaiden jätelaskuissa eroteltu jätteen käsittely ja kuljetuksen hinta jätelain 85 §:n mukaisesti.

Rambollin laatimassa 29.11.2024 valmistuneessa raportissa yleinen suhtautuminen jätehuollon toimivuuteen on aikaisempaa myönteisempi. Selvitys antaa myös aiempaa todellisemman kuvan alueen palveluntarjonnasta, sillä kysely on tarkemmin kohdennettu alueen toimijoille ja palvelun todellisille hyödyntäjille, laajemman ja yleisemmän vertailun sijaan. Selvityksen kommentteissa on pyydetty mm. Loimi-Hämeen jätehuoltoa lopettamaan ns. paikkaava järjestelmä alueella voimassa olevien jätehuoltomääräyksien vastaisena. Yritykset myös muistuttivat, että hoitavat kyllä tyhjennyksiä alueen joka kolkassa. Lisäksi toivottiin, että Loimi-Hämeen jätehuolto toimittaisi asiakaslistan yrittäjille, jotta yritykset voisivat markkinoida paikkaavan järjestelmän asiakkaille palveluitaan. Tehdyn kyselyn vastausprosentiksi saatiin 40 %.

Käsittely, valmistelu ja lausunnot 17.1.2024

Kuljetusjärjestelmäpäätöksen valmistelua on jatkettu 7.1.2024 § 2. Kokouksessa jätelautakunta päätti valita kuljetushintoja ja asukas- sekä kuljetustyytyväisyyttä koskevan lisäselvityksen tekijäksi Rambollin. Selvityksessä selvitetään sekalaisen yhdyskuntajätteen liittymättömyyden juurisyitä, kuljetuksen hintatasoa sekä asukkaiden tyytyväisyyttä yhdyskuntajätteen kuljetukseen. Liittymättömyyden juurisyitä varten jokaisen tarkastelualueen kunnan sadalle jätehuoltoon liittymättömälle kuntalaiselle on toimitettu asiaan liittyvä selvityspyyntö. Tämä selvitys on edelleen kesken.

Jätteenkuljetuspäätöksen valmistelu 11.12.2024 § 58

Jätelautakunta on jatkanut päätöksen valmistelua 11.12.2024 § 58. Kokouksessa on päätetty pyytää lausuntoja uudelleen päätöstä varten kunnilta, viranomaisilta, kuljetusyrittäjiltä, etujärjestöiltä ym. asianosaisilta aiemman pyynnön mukaisesti. Lausunnot tulee antaa 31.1.2025 mennessä. Lausuntoa pyydetään jätelain 35 § sekä 37 § mukaisten vaatimusten täyttymisestä. Vaatimuksien lisäksi lausuntomateriaalin pohjana on Rambollin laatimien valmistuneiden selvitysten tulokset.

Päätöksen aiemmin pyydetyissä lausunnoissa LHI:n sekä jäteyhtiön etujärjestön Kivon lisäksi kunnan järjestämään jätteenkuljetusta puolsivat Varsinais-Suomen-, Pirkanmaan- sekä Hämeen ELY-keskukset sekä Valkeakosken kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Muissa lausunnoissa esitettiin, että jätteenkuljetus tulisi jatkossakin järjestää kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena. Osassa lausunnoista ei otettu asiaan kantaa. Saaduista lausunnoista 13 puolsi kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta ja 6 kunnan järjestämää kuljetusvaatimusten täyttymistä jätelain 35 § ja 37 §:n vaatimusten mukaisesti.

Ympäristöhuolto Askosen kuljetusjärjestelmää ja jätelain 35 § ja 37 § vaatimuksia koskeva lausunto, sekä kommenttimme ja kannanottomme raporteissa esille tulleisiin seikkoihin.

1. Kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestäminen (JL 35.1 §)

Kuljetusjärjestelmäpäätöstä varten annetuissa lausunnoissa esille tuotuja seikkoja:

Pirkanmaan ELY-keskuksen antaman lausunnon mukaan mm. ”tietopuutteet jätteenkuljetuksista ja tyhjennysväleistä lisäävät ja hankaloittavat jätehuoltoviranomaisen työtä sekä vaikeuttavat jätehuoltojärjestelmän alueellista kehittämistä”. Lisäksi ”kunnan järjestämää jätteenkuljetusta puoltavat mm. kaikkien alueen asuinkiinteistöjen liittäminen jätteenkeräyksen piiriin sekä syntypaikkalajitteluun perustuvan järjestelmän suunnitelmallinen mitoittaminen, laajentaminen ja käsittelykapasiteetin varaaminen sekä jätehuollon toimivuuden viranomaisvalvonnan selkeytyminen”.

Hämeen ELY-keskuksen mukaan mm. tavoitteisiin pääsemisen kannalta on keskeistä, että ”jätehuolto kunnassa toteutetaan suunnitelmallisesti ja tehokkaasti jätelain tavoitteet ja velvoitteet huomioiden.” Lisäksi ”kunnan järjestämässä jätehuollossa jätehuollon yleistä toimivuutta sekä suunnitelmallista toteuttamista ja kehittämistä voidaan toteuttaa yhtenäisemmin. Jätteiden hallitun käsittelyn varmistaminen ja jätteiden toimittaminen asianmukaisiin paikkoihin voi ehkäistä kuljetuksesta aiheutuvia ympäristö- ja terveysriskejä.” Lisäksi Hämeen ELY-keskuksen mukaan ”Kunnan järjestämä jätteenkuljetus mahdollistaa jätelain mukaisen valvonnan paremmin ja tehokkaammin kuin kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus”.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen mukaan mm. ”kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa seurannan ja valvonnan järjestäminen on usein osoittautunut hallinnollisesti raskaaksi, eikä jätehuoltoviranomainen aina pysty huolehtimaan lakisääteisistä seurantavelvoitteistaan”.¹

Urjalan ja Akaan kuntien ympäristönsuojeluviranomaisena toimivan Valkeakosken kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen mukaan mm. ”kunnan järjestämässä kuljetuksessa ajoreitit saadaan optimoitua ja näin kuljetuksen ympäristöhaitat minimoitua”.

Ympäristöhuolto Askosen lausunto ja kommentit viranomaisen antamiin lausuntoihin

Pirkanmaan alueella (PHJ Oy) voimassa olevien jätehuoltomääräyksiensä 7§ mukaan ”Jätehuoltoviranomainen voi päättää, ettei sekajätteen kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta järjestetä joillakin tietyillä alueilla kuljetus- tai muitten olosuhteitten takia. Tällaisella alueella sijaitsevan kiinteistön jätehuoltopalvelut järjestetään liittämällä kiinteistö 9 §:n mukaisen aluejätepisteen käyttäjäksi. Kiinteistön haltijalle ilmoitetaan liittamisesta ja kerrotaan liittämisen perusteet sekä liittamisesta seuraavat velvoitteet. Aluejätepisteen käyttäjän tulee luovuttaa jäte toimialueella sijaitsevaan aluejätepisteeseen”

Pirkanmaan alueen kiinteistöittäinen palvelu on monessa kunnassa rajattu koskemaan taajama tms. alueita. Tämä tarkoittaa, että suuri osa haja-asutusalueen kiinteistöistä järjestää jätehuoltonsa kuljettamalla itse kiinteistöillään syntyneet sekajätteet alueella oleviin jäteyhtiön hallinnoimiin aluejätepisteisiin (<https://www.kierratys.info/>). Jätehuoltomääräyksiin kirjatun liittämismahdollisuuden ja kierrätyspisteverkoston karttapalvelun perusteella aluekeräyspisteiden käyttäjiltä ei edellytetä Jätelain 35 § 3. mom. mukaisien vaatimuksien täyttymistä, sillä suuri osa aluekeräyspisteistä sijaitsee isojen teiden, taajamien tai asuinkeskittymien lähellä. Jätehuoltomääräyksillä tapahtuva muista olosuhteista johtuva ilmoituksenvarainen liittämien ei myöskään ole jätelain 35 § perusteiden mukainen.²

Jätehuollon järjestämismallissa (PHJ), jossa asukkaat vievät itse vapaasti omat jätteensä tarpeen mukaan aluejäteastioihin, ei viranomaisen tai jäteyhtiön ole mahdollista seurata sitä, miten usein ja miten paljon eri jätelajeja eri kiinteistöillä syntyy jätelain 143 §:n mukaisesti.³ Aluekeräyspisteiden käyttöä ei voida pitää suunnitelmallisena tai tehokkaana, sillä vaikka niihin liittyvien jäteautojen

¹ Lausunnon perusteita ei koosteessa ole avattu tarkemmin.

² Kunta voi päättää, että sekalaisen yhdyskuntajätteen kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta ei järjestetä alueella, jossa on hankalat kulkuyhteydet, vähän jätteen haltijoita tai vähän kuljetettavaa jätettä, jollei kuljetusta ole ympäristö- tai terveysyistä pidettävä tarpeellisenä (Jätelaki 35 §)

³ Jätehuoltoviranomaiselle on jätelain 143 §:n mukaisesti toimitettavissa tiedoissa oltava todelliset tiedot kiinteistöiltä kerättävistä jätelajeista ja määristä

ajoreitit voidaankin mitoittaa, ei todellisia jätteiden kuljetuksesta syntyviä kokonaiskuljetusmatkoja (jäteyhtiö + asukkaat) voida seurata, kun mm. todellinen kiinteistön valitseman jäteastian sijainti ei ole tiedossa. Aluekeräyspisteiden käyttöön liittyvät tietopuutteet ja riskit jätteiden ohjautumisesta oikeisiin paikkoihin lisäävät käytön hallintaan liittyviä riskiä. Järjestelmän käyttö ei myöskään lainvastaisena voi selkeyttää viranomaisvalvontaa sillä mm. aluekeräyspisteen käyttäjät voivat aluekeräysmaksua vastaan päättää millä tavoin, ja mihin kiinteistöillä syntyvät jätteet kuljettavat.

Loimi-Hämeen alueella yrittäjät keräävät sekajätteitä kaikilta kiinteistöiltä kiinteistöjen omista jäteastiasta (kiinteistöitäinen), jolloin myös kiinteistöllä syntyvien jätteiden todellisen määrän seuranta on mahdollista. Sekajätteiden aluejätepisteitä ei alueella ole käytössä (<https://www.kierratys.info/>). Poikkeuksena on jäteyhtiö, joka tarjoaa ns. paikkaavana TSV-palveluna jäteasemapalvelua, jossa asukkaat tuovat itse jätteensä valvotusti jäteasemalle.

Kaikki alueen yrittäjät myös toimittavat asiakkaittensa kiinteistöittäiset ja eri jätelajeja koskevat jätemäärätiedot viranomaiselle jätelain 143 §:n vaatimusten mukaisesti. Kiinteistöittäisen järjestelmän jo olemassa oleva keräysverkosto mahdollista tarvittaessa myös esim. muovin erilliskeräyksen tehostamisen.

Jätehuoltoviranomaisen esittämä haasteellinen jätemääräseuranta voi kertoa siitä, että alueella jätemääriä myös todellisesti seurataan ja raportoidaan kiinteistökohtaisten keräysmäärien mukaisesti. Kiinteistökohtaisten tietojen kohdentaminen voi olla teknisesti aluejätepisteen kohdentamista haasteellisempaa etenkin silloin, jos aluekeräyspisteiden jätekertymät suoraan jaetaan ja kohdennetaan kaikille toimialueen aluejätepisteiden käyttäjille.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa yrittäjien tehtävä on tarjota ja markkinoida palveluaan. Jätehuolto ja siihen liittyminen edellyttää, että asukkaalla on tietoa siitä, miten jätehuolto on alueella päätetty järjestää. Liittymiseen liittyvä neuvonta on osa jäteyhtiön vastuulla olevaa palvelutehtävää. Alhainen liittymisprosentti jätteenkuljetuksessa ei ensisijaisesti kerro palveluiden kattavuudesta vaan viranomaisten passiivisuudesta. Jätelain 39 § :n ja 143 §:n mukaan jätehuoltoviranomaisen tulee ylläpitää jätteenkuljetusrekisteriä ja seurata liittymisastetta. Mikäli kiinteistö ei jätehuoltoviranomaisen kehotuksesta huolimatta liity järjestettyyn jätteenkuljetukseen, tulee jätehuoltoviranomaisen saattaa asia käsiteltäväksi jätelain mukaiselle valvontaviranomaiselle, jolla on jätelain 126 §:n nojalla toimivalta toimia viime kädessä hallintopakkoa ja uhkasakkoa käyttäen. Liittymisaste riippuu täten ennen kaikkea edellä mainitusti viranomaisten valvonnan tarmokkuudesta ja määrästä.

Korkein hallinto-oikeus on myös päätöksissään yhtynyt hallinto-oikeuden perusteluissa esitettyyn kantaan, joissa hallinto-oikeus oli katsonut, että *”yksinomaan se, että viranomaisvalvonta on hankalampaa ja riski laittoman jätteenkäsittelyn haitoista on kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa yleisesti suurempi, ei riittänyt perustelemaan sitä, etteivätkö päätöksen vaikutukset kokonaisuutena arvioituna olisi myönteisiä ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan”*.⁴

Jätelain mahdollistaessa molemmat kuljetusjärjestelmät, on selvää, että viranomaisen tulisi pystyä ylläpitämään rekisteriään myös silloin, kun tiedot saadaan sähköisesti yrittäjiltä jätelain vaatimusten mukaisesti. Aiemmin tehtyihin kuljetusjärjestelmäpäätöksiin liitetyissä selvityksissä on jo viranomaisen toiminnan alkuvaiheessa todettu, että alueen yrittäjät ovat toimittaneet jätehuoltoviranomaisen pyytämät kuljetustiedot aina jätehuoltoviranomaisen niitä pyytäessä. Koska jätelain 35 § 1. mom. edellyttää kiinteistöittäisen keräilyjärjestämistä (JL 35 § 3. mom. poikkeuksin) olisi perusteltua, että myös jätelaki valvovat viranomaiset varmistaisivat ja valvoisivat että Suomessa myös kunnallisen järjestelmän alueilla jätteenkeräys järjestettäisiin 13 vuotta lain voimaantulosta lain mukaisesti. Mikäli kiinteistöittäistä keräilyä ei alueella pystytä järjestämään olisi mielestämme

⁴ KHO 23.7.2018 t. 3566 (muu päätös) ja KHO 23.7.2018 t. 3567 (muu päätös)

perusteltua, että valvontaviranomaiset ohjaisivat alueita valitsemaan järjestelmän, jossa jätelain vaatimukset saadaan täytettyä. Näin myös todellisesti pyrittäisiin siihen, että EU:n kierrätystavoitteet esim. muovin osalta tulevaisuudessa saavutettaisiin.

2. Kuljetuspalvelujen kattavuus ja luotettavuus sekä kohtuullisuus ja syrjimättömyys (JL35.2§)

Euran alueella Ympäristöhuolto Askonen haluaa korostaa valmiuttaan tarjota kiinteistöittäisen jätehuollon palveluita samalla tavalla kuin muutkin alueen toimijat. Yritys on myös sitoutunut kehittämään markkinointistrategiaansa, jotta sen palvelut tavoittaisivat asukkaat entistä paremmin ja vastaisivat heidän tarpeisiinsa tehokkaammin.

Ympäristöhuolto Askonen tekee tiivistä yhteistyötä jätehuoltoviranomaisten ja valvovien viranomaisten kanssa varmistaakseen toimintansa lainmukaisuuden ja korkealaatuisuuden. Tämä yhteistyö vahvistaa yrityksen roolia luotettavana ja vastuullisena toimijana alueen jätehuollon kehittämisessä. Ympäristöhuolto Askonen haluaa kuitenkin korostaa, että kehityksen jatkuvuus ja uusien innovaatioiden käyttöönotto edellyttävät toimintamahdollisuuksien säilymistä ja tukemista.

Raportissa oli osaltaan selvitetty myös jäteastioiden tyhjennyksen kertahinnan jakaumaa, jossa hinta vaihteluväli oli keskimäärin 2–11 €. Keskiarvoksi saatu hinta 6,70 € viestii kohtuullisesta hinnasta, joka terveen kilpailun kautta saadaan pidettyä alhaalla. Palveluita on tarjolla kattavasti ja siten että asiakas saa valita minkälaisia asioita haluaa valinnassaan painottaa kuten ekologisuutta tai paikallisuutta tai esim. tukea kasvavaa yritystä. Hinnoitteluun vaikuttavia seikkoja olivat mm. etäisyydet, kiinteistöjen kuljetusolosuhteet sekä palvelun nopeus. Palveluperusteet eivät poikenneet kunnallisen järjestelmän palveluperusteista. Aiheutuneet lisäkustannukset oli usein sisällytetty kuljetustaksaan.

Yrittäjien järjestämässä palvelussa tasataksan käyttämiselle ei ole lainsäädännöllisiä velvoitteita ja myös toiminta-alueen urakkatarjoukset eroavat toisistaan. Perusteita tukee myös jätelain aiheuttamisperiaate. Kilpailu edistää palveluiden laatua ja tehokkuutta samalla kun se mahdollistaa asiakkaille valinnanvapauden ekologisesti ja taloudellisesti kestävässä vaihtoehdoissa.

Hinnoittelussa ei ole lainmukaisesti mahdollista tarjota tasahintaa, koska tällöin kyseessä olisi kilpailulain vastainen hintakartelli. Oikeuskäytännössä (KHO 2018:34) on vahvistettu kuljetusmatkan pituuden vaikutusmahdollisuus asiakkaalle muodostuvaan hintaan. Tällöin ei ole kyse syrjimättömyysehdon tai kohtuullisuusehdon vastaisuudesta. Arvioidessa hinnan kohtuullisuutta huomiota on kiinnitetty siihen, että hinta on kohtuulliseksi katsotuissa rajoissa, eikä ketään perusteetta aseteta eriarvoiseen asemaan.

3. Kunnan jätehuoltomääräysten noudattaminen ja jätteiden kuljettaminen asianmukaiseen paikkaan (JL 35.3 §)

Jätehuoltomääräysten noudattamisen valvonta- ja sanktiomenettely kuuluu puolestaan valvontaviranomaisen tehtäviin molemmissa järjestelmissä. Se ettei viranomaisella ole riittäviä resursseja valvoa toimintaa, jotta havaitut puutteet jätehuoltojärjestelmässä havaittaisiin ei johdu kuljetusjärjestelmästä. Tähän toimintaa yritykselle ei ole asetettu velvollisuutta- eikä mahdollisuutta puuttua.

Viranomaiselle kuuluvaa valvontatehtävää ei ole mahdollista siirtää yksityisoikeudelliselle toimijalle, eli ei myöskään kunnalliselle jätehuoltoyhtiölle. Kuljetusjärjestelmän muuttamiselle ei siten voida katsoa olevan vaikutusta jätehuoltomääräysten noudattamattomuuteen.

Päätöksenteon perustana olisi tärkeää arvioida jätehuollon toimivuutta valtakunnallisella tasolla ja vertailla sitä muiden alueiden järjestelmiin. Lisäksi tarkastelussa tulisi huomioida kuljetusjärjestelmämuutosten tuomat hyödyt ja haitat muilla alueilla, jotta päätökset perustuisivat kokonaisvaltaiseen ja vertailukelpoiseen tietoon. Loimi-Hämeen alueella lainmukainen kunnalle

asetettu velvollisuus kiinteistöittäiseen keräilyyn on järjestetty lain vaatimusten mukaisesti, ja pitkäaikaisen toiminnan myötä alueelle on kehittynyt tehokas- ja toimiva kuljetusverkosto. Alueella ei sijaitse lainvastaisia aluekeräyspisteitä, joita muilla alueilla hyödynnetään lainvastaisuudesta huolimatta. Toiminnan voidaan katsoa olevan valtakunnallisesti tarkasteltuna korkeatasoista.

4. Jätehuollon yleinen toimivuus sekä alueen kehittäminen sekä terveys- ja ympäristöhaitan estäminen (JL 37 § kohta 2.)

Alueen yrittäjillä on laaja asiantuntemus alueen erityispiirteistä sekä sen kehitysmahdollisuuksista. Tämä osaaminen näkyy niin palveluiden suunnittelussa kuin niiden toteutuksessa, mikä takaa alueen asukkaille korkealaatuiset ja tarpeisiin vastaavat palvelut. Yhteistyö eri sidosryhmien, kuten paikallishallinnon, muiden yritysten ja asukkaiden, kanssa on vahvaa, ja se mahdollistaa kestävä kehityksen periaatteiden mukaisen toiminnan. Alueella panostetaan innovatiivisiin ratkaisuihin, jotka huomioivat sekä ympäristön että taloudellisen tehokkuuden. Lisäksi alueen yrittäjät seuraavat aktiivisesti toimintaympäristön muutoksia ja reagoivat niihin joustavasti. Tämä dynaaminen lähestymistapa varmistaa, että alue säilyy kilpailukykyisenä ja kykenee vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin.

Raportin pohjalta jätteenkuljetusyrityksen valinnassa keskeisiksi tekijöiksi nousivat mm. yrityksen paikallisuus, vaihtoehtojen puuttuminen, tunnettu yritys, hyvä asiakaspalvelu sekä hyvä maine. Myös naapurien hyödyntämää yritystä käytettiin valintaperusteena. Asiakkaan valinnanvapaus määrittelee sen, keneltä kuljetuspalvelut ostetaan. Asiakkaan tekemään valintaan palvelutarjoajan osalta vaikuttaa selvityksen perusteella ensisijaisesti muut seikat kuin hinta.

Monien mainittujen tekijöiden syynä on kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetusmallin valitseminen, ja järjestelmän muutoksella ei nähdäksemme voida ainakaan poistaa havaittuja ongelmakohtia. Myös yhtenä mainittuna seikkana todettiin vaihtoehtojen puuttuminen, jota koettiin osaltaan jo nyt, kun palveluita on mahdollisuus tarjota laajemmin. On myös huomioitava, ettei jätelaki myöskään aseta edellytystä sille, että alueilla tulisi aina oltava useampi kuin yksi palveluntarjoaja, vaan sitä on oltava saatavilla kattavasti ja luotettavasti.

Kyselyyn vastanneista suurin osa ei ollut kilpailuttanut tai vaihtanut jätteenkuljetusyritystään viimeisen viiden vuoden aikana. Pääasiallisiksi syiksi vaihtamattomuuteen nousivat edellisen yrityksen toiminnan päättyminen sekä muutto. Vain 1 % vastaajista oli kilpailuttanut jätteenkuljetuksen muista syistä.

Palvelun käyttäjät ovat pääosin tyytyväisiä nykyisiin palveluihinsa, mutta kilpailuttamisen ja palvelun vaihtamisen mahdollisuus edistää palveluiden laatua rehellisen kilpailun kautta. Tämä takaa asiakkaille laajemman palvelutarjonnan ja mahdollisuuden valita itselleen parhaiten sopiva vaihtoehto. Mikäli asiakas havaitsee ongelmia, hän voi itse ryhtyä toimenpiteisiin ja vaihtaa palveluntarjoajaa. Eurassa ja koko Loimi-Hämeen alueella kilpailu on aktiivista, mikä tukee asiakaslähtöisten ja laadukkaiden palveluiden kehittymistä.

5. Jätteenkuljetuksen vaikutuksien myönteisyys ja vaikutukset kotitalouden asemaan ja viranomaisten toimintaan (JL 37 § kohta 3.)

Asiakastyytyväisyys ja havaitut ongelmat

Rambollin laatimassa raportissa havaittiin 90 % kyselyyn vastanneiden olevan tyytyväisiä palveluun, siten etteivät he ilmaisseet kokeneensa ongelmia jätehuoltopalveluiden kanssa. Raportissa havaituiksi ongelmiksi oli merkitty liian täydet keräysastiat (3 % vastaajista), keräyspaikan roskaantuminen (1 % vastaajista) ja kadulla käyvien useiden jäteautojen (2 % vastaajista) muodossa. Havaitut ongelmat ovat alalla tunnettuja, ja niiden poistamiseen pyritään jatkuvasti kehittämään uusia toimintatapoja. Havaittujen ongelmien poistamiseen kuljetusjärjestelmän muutoksella, ei kuitenkaan ole todennäköinen.

Muut raportoidut ongelmat

Muiksi ongelmiksi raportissa oli mainittu mm. tyhjennyspäivien muuttaminen, jäteautojen kiinteistöillä aiheuttamat jäljet sekä mm. ettei metalli-, lasi- ja ongelmajätteiden keräysastioiden puuttuminen. Selvityksellä esiin nostetut ongelmat johtuvat kuitenkin kiinteistöllä olevista olosuhteista, eivät kuljetusjärjestelmästä. Tien kantavuus, ja muut vastaavat olosuhteet säilyvät samoina järjestelmästä riippumatta. Kummassakin järjestelmässä on myös yhtäältä samat yksityisen toimijan väärinkäytösten mahdollisuudet ja toisaalta samat viranomaisen valvontamahdollisuudet ja -velvollisuudet, joka mainitaan osaltaan myös KHO:n ratkaisussa (KHO:2019:171).

Vaikutukset varautumisen ja huoltovarmuuden kannalta

Yhdyskuntajätteiden kuljetuspalveluja voidaan lietekuljetuksen ohella pitää nk. välttämättömyyspalveluna, jonka on toimittava kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa. Suomessa tapahtuneet kansallisen turvallisuustilanteen muutokset vaikuttavat myös toimivan alueellisen palvelun merkitykseen. Sekä varautumisen että huoltovarmuuden kannalta on merkittävää, että paikallisia jätealan toimijoita on varattuna ja saatavilla mahdollisia ongelma- ja poikkeamatilanteita varten niin, että asukkaiden terveys - turvallisuus voidaan poikkeamatilanteissakin varmistaa.

Toimiva alueellista jätteenkuljetusta koskevat muutokset tulisi valmistella yhteistyössä mm. puolustusvoimien, huoltovarmuuskeskuksen sekä myös alueellisen pelastustoimen kanssa. On merkittävää ja tärkeää, että mahdolliset poikkeamat ja riski-, vaara- tai uhkatilanteet saadaan hoidettua turvallisesti paikallisen, tunnetun ja luotettavan henkilöstön toimesta. Myös valtakunnallinen turvallisuustilanne vaikuttaa siihen, että on tärkeää, että kiinteistöille palvelua tarjoavat tutut toimijat. Palvelun muutos on turvallisuusriski, jossa ihmisten turvallisuutta ei voida varmistaa.

Suomessa palvelujen kriittisyys on vesihuollon osalta tunnistettu. Olisikin merkittävää, että myös jätehuollon rooli tunnistettaisiin. Jo ennen muutospäätösten valmistelua tulisi varmistaa, että alueelliset palvelut jatkuvat ja toiminta on kaikkina kellonaikoina turvattu.

Hallituksen muutoskaavailut

Nykyiseen hallitusohjelmaan on kirjattu ns. in-house palvelun rajaaminen, joka tarkoittaa, että kunnallinen in-house palvelun tarjonta rajattaisiin koskemaan vähintään 10 % omistuspohjan omistavia kuntia. Tämä tarkoittaisi, että yhdessä kuntaomisteisessa yhtiössä voisi olla enimmillään 10 omistajaa. hallituksen on tarkoitus saattaa muutos lausunnoille jo alkuvuodesta 2025 ja voimaan vuoden 2027 alusta.

Loimi Hämeen jätehuolto on 16 kunnan omistama yhteinen jäteyhtiö. Tämä tarkoittaisi, että omistajapohjaa on kavennettava tai omistajakuntien tulee tehdä kuntaliitoksia niin, että omistajamäärä rajoittuu 10. Hallitusohjelma linjauksen mukaan palvelua ei voitaisi tarjota myöskään tytäryhtiön kautta. Tämä tarkoittaisi, että tosiasiallisesti palvelujen tarjonta myös päättyy. Mikäli siis yhdyskuntajätteiden kuljetusjärjestelmä päätettäisiin nyt järjestää kunnallisesti, tulisi päätökseen kirjata myös ne toimenpiteet, mitä tullaan tekemään, jos kunnallista palvelua joudutaan rajaamaan. Omistajakuntien osalta on merkittävää, että palvelu, joka mahdollisesti nyt paikallisesti päätetään ja korvataan kunnallisella, ei pääty in-house rajaukseen heti toiminnan alkaessa. Pahimmillaan tämä tarkoittaisi sitä, että paikalliset yrittäjät ehtisivät ajaa toimintansa alas ja samalla kunnallinen yhtiö rajaisi kunnat heti alussa palvelunsa ulkopuolella. Toiminta in-house säädöksen varalta tulisikin olla varmistettuna ennen muutospäätöksen tekemistä. Muutos tulisi huomioida myös ns. valvonnallisissa poikkeamissa niin, että mitään päätöksen tekemiseen liittyviä velvoitteita ei kunnilla voida poikkeamatilanteissa asettaa. Myös jätelakia valvovien viranomaisten tulisi varmistaa, että jätteenkuljetuspalvelut toimivat in-house säädöksestä huolimatta kaikissa Suomen kunnissa.

Avoimet kommentit

Vapaina kommentteina kyselyyn vastanneet ovat korostaneet sekä palvelun toimivuutta että kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen sujuvuutta. Avoimissa kommentteissa on tuotu esiin ongelmia, joihin ei kummankaan järjestelmän valinnalla voida suoraan vaikuttaa. Näiden yksittäistapausten ratkaiseminen on kuitenkin nykyisessä järjestelmässä joustavampaa, sillä se mahdollistaa nopeamman reagoinnin ja tarkempaa kohdentamista ongelmien ratkaisemiseksi.

Vaikka tietyt haasteet, kuten ympäristön hyönteisten esiintyminen, voivat olla osittain riippuvaisia sääolosuhteista tai muista ulkoisista tekijöistä, on tärkeää, että palveluntarjoajalla on valmiudet ja resurssit reagoida nopeasti asiakkailta tuleviin palautteisiin ja ongelmatilanteisiin. Tämä parantaa asiakastytyvyyttä ja luo pohjaa entistä tehokkaammalle ja asiakaslähtoisemmälle jätehuoltopalvelulle.

Nykyisen kuljetusjärjestelmän toiminnassa on nähtävissä selvää kehitystä tehtyjen selvityksien pohjalta, joka jo osaltaan ilmentää tarvetta tarkastella järjestelmän kehitystä vielä pidemmällä aikavälillä. Edellä mainituilla perusteilla ja kun muutoin otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perustelussa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, katsomme ettei järjestelmän muuttamiselle ole perusteita.

Eurassa tammikuun 20. päivänä 2025

Ympäristöhuolto Askonen Oy

Allekirjoitus

Nimenselvennys